

برنامه ملی کنترل بیماری تب برفکی

معاونت بهداشتی، پیشگیری

دفتر بهداشت و مدیریت بیماری های دامی

عنوان و نام پدیدآور	برنامه‌ی ملی کنترل بیماری تب برقی/تهیه و تدوین برحسب حروف الفبا کریم امیری... [و دیگران]؛ تهیه شده در سازمان دامپزشکی کشور، معاونت بهداشتی و پیشگیری، دفتر بهداشت و مدیریت بیماری‌های دامی.
مشخصات نشر	تهران: انتشارات بی‌نهایت، ۱۳۹۵.
مشخصات ظاهری	۱۲۷ ص: مصور (رنگی)، جدول.
شابک	978-600-5049-29-9
وضعیت فهرست نویسی	فیفا
یادداشت	مولفان برحسب حروف الفبا کریم امیری، داریوش جهان‌پیمان، قاسم رضائیان زاده، محمد رضا شعله‌پاش، داراب عبداللهی، علی صفر ماکتعلی.
موضوع	تب برقی
موضوع	Foot-and-mouth disease
موضوع	تب برقی — پیشگیری
موضوع	Prevention -- Foot-and-mouth disease
شناسه افزوده	یری، کریم؛ ۱۳۴۳ -
شناسه افزوده	سازمان دامپزشکی کشور. دفتر بهداشت و مدیریت بیماری‌های دامی
رده بندی کنگره	۶۳۵-ب ۴ د ۱
رده بندی دیویی	۳۶۰۸۹۶۹۱۸
شماره کتابشناسی ملی	۴۴۷۸۶۱۳

شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۵۰۴۹-۲۹-۹

نام کتاب: برنامه‌ی ملی کنترل بیماری تب برقی
تألیف: (بر حسب حروف الفبا) دکتر کریم امیری، دکتر داریوش جهان‌پیمان، دکتر قاسم رضائیان زاده، دکتر محمد رضا شعله‌پاش، دکتر داراب عبداللهی، دکتر علی صفر ماکتعلی.
تهیه شده در: سازمان دامپزشکی کشور - معاونت بهداشتی و پیشگیری - دفتر بهداشت و مدیریت بیماری‌های دامی.

ناشر: بی نهایت (وابسته به موسسه فرهنگی و هنری هنرتابی نهایت - تلفن: ۸۸۰۶۹۱۰۶)

نوبت چاپ: اول - ۱۳۹۵

شمارگان: ۳۰۰

آدرس: تهران، خیابان ولیعصر، دوراهی سید جمال الدین اسدآبادی، سازمان دامپزشکی کشور،

صندوق پستی ۶۳۴۹-۱۴۱۵۵، تلفن ۸۸۵۳۴۰۰

این کتاب بر اساس مجوز شماره ۰۲۷/۹۵/۲۲۳۱ مورخ ۱۳۹۵/۱۰/۱۹ وزارت جهاد کشاورزی چاپ شده است و انتشار مطالب آن با ذکر منبع بلامانع است.

فهرست

۵	پیشگفتار.....
۷	مقدمه.....
۹	بیماری تب برفکی.....
۹	سبب شناسی.....
۹	ساختار ویروس.....
۱۲	تکثیر ویروس.....
۱۲	سروتیپ های ویروس.....
۱۴	سروتیپ B.....
۱۶	سروتیپ A.....
۱۷	سروتیپ C.....
۱۷	تحت سویه GVII.....
۱۸	مقاومت ویروس.....
۱۹	همه گیری شناسی.....
۲۰	میزان واگیری و تلفات.....
۲۱	انتقال بیماری.....
۲۲	انتقال بیماری در گاو.....
۲۴	انتقال بیماری در گوسفند و بز.....
۲۶	انتقال بیماری در خوک.....
۲۶	نشانه های بالینی بیماری.....
۲۷	نشانه های بالینی در گاو.....
۲۹	نشانه های بالینی در گوسفند و بز.....
۳۰	نشانه های بالینی در خوک.....
۳۸	تشخیص بیماری.....
۳۸	نشانه های بالینی.....
۳۸	نشانه های کالبد گشایی.....

تشخیص آزمایشگاهی.....	۴۰
انتقال تجربی بیماری.....	۴۴
نمونه برداری.....	۴۴
تشخیص تفریقی.....	۴۷
درمان.....	۵۰
کنترل و پیشگیری بیماری تب برفکی.....	۵۱
ضد عفونی کردن جایگاه و وسایل.....	۵۵
مواد ضد عفونی کننده، و اثر روی ویروس تب برفکی.....	۵۷
برنامه کنترلی تب برفکی در ایران.....	۵۹
۱. اپیدمیوسرویلانس بیماری تب برفکی.....	۵۹
۲. واکسیناسیون.....	۶۱
۳. بررسی و مراقبت بیماری تب برفکی.....	۶۹
تعیین سن جراحت بر اساس ظاهر زخم.....	۷۲
بررسی و مراقبت غیر فعال بیماری.....	۷۵
فرم مورد نیاز در بررسی همه جانبه تب و تب برفکی.....	۷۷
رعایت مقررات امنیت زیستی.....	۸۰
اقدامات امنیت زیستی در میادین دام.....	۸۰
نظارت و ارزشیابی.....	۸۰
۴. آموزش و آگاهی سازی عمومی.....	۸۵
۵. تجزیه و تحلیل خطر برای بیماری تب برفکی.....	۸۸
الزامات بین المللی برای تأیید عاری بودن از بیماری تب برفکی (کشوری، منطقه ای).....	۹۴
لغتنامه.....	۹۶
ضمائم و پیوست ها.....	۹۸
فهرست منابع.....	۱۲۳

بسم الله الرحمن الرحيم

پیشگفتار

در حال حاضر بیش از یک میلیارد نفر از مردم جهان از سوء تغذیه رنج می‌برند. به عبارت دیگر آنها یا غذای کافی برای خوردن نداشته و یا اینکه ترکیب و مواد مغذی موجود در خوراک آنها، نیاز بدن آنها را تأمین نکرده است. بر اساس همین گزارش بیشتر این افراد کشاورزان و دامداران یا اعضای خانواده‌های آنها می‌باشند که در کشورهای در حال توسعه یا توسعه نیافته زندگی می‌کنند. بیشتر دامداران کشور ما نیز در میان ضعیف‌ترین و کم‌درآمدترین اقشار جامعه قرار می‌گیرند و سوءتغذیه را می‌توان در چهره بسیاری از آنها و خانواده‌هایشان به راحتی تشخیص داد.

گوشت و شیر دام‌های هلی (گوسفند، بز، گاو و گاومیش) که دامداران تولید کننده آن هستند از بهترین و باکیفیت‌ترین مواد غذایی محسوب می‌شوند و دامداران با مصرف گوشت و شیر نباید سوءتغذیه و کمبود مواد غذایی داشته باشند. اما حقیقت آن است که دامداری در کشورهای در حال توسعه و توسعه نیافته، سود و درآمد کافی ندارد و دامداران برای تأمین هزینه‌های زندگی خود و خانواده‌هایشان مجبورند در مصرف شیر و گوشت صرفه‌جویی کرده و بیشتر تولیدات خود را به آنکه خود نیاز دارند بفروشند.

با دقت در گزارشات موجود، این سؤال مطرح می‌شود که چرا در کشورهای در حال توسعه و عقب‌مانده، درآمد دامداران کم است؟ این پرسش چندین پاسخ دارد و یکی از مهمترین پاسخ‌ها اینکه: در این کشورها شیوع بیماری‌های دامی باعث کاهش بازدهی دام‌ها و کاهش تولیدات آنها می‌شود. همچنین شیوع بیماری‌ها تلفات دام را افزایش می‌دهد و با تحمل این خسارات درآمد دامداران در این جوامع به شدت کاهش یافته و دامداران در میان اقشار کم درآمد جای می‌گیرند؛ در حالیکه در کشورهای پیشرفته بسیاری از بیماری‌های دامی که در کشورهای در حال توسعه و عقب‌مانده باعث کاهش بازدهی و تولید دام یا تلفات دام می‌شود وجود ندارند. یکی از این بیماری‌ها، بیماری تب برفکی است.

تقریباً همه دامپزشکان و بیشتر دامداران کشور ما تب برفکی را می‌شناسند. این بیماری ممکن است در یک منطقه به دلایل مختلف چندین سال ظاهر نشود اما هنگامی که ظاهر شد باعث کاهش رشد دام و کاهش تولید شیر و گاهی باعث تلفات سنگین بخصوص در دام‌های جوان می‌شود. گاهی در اثر ابتلا به این بیماری تلفات بره و بزغاله و گوساله بسیار زیاد است و باعث می‌شود که تلاش چندین ساله دامدار و خانواده‌اش در عرض چند روز برباد رفته و زندگی او و خانواده‌اش با مشکلات جدی روبرو شود. بنابراین کنترل و ریشه‌کنی بیماری تب برفکی، درآمد دامداران را افزایش خواهد داد و از فقر و فلاکتی که در اثر شیوع بیماری گریبانگیر دامدار می‌شود جلوگیری خواهد نمود. از طرف دیگر افزایش درآمد دامدار سرمایه‌گذاری در این بخش را ترغیب خواهد کرد و با افزایش سرمایه‌گذاری، اشتغال در بخش دامداری افزایش یافته و ضمن کاهش بیکاری در کشور، امنیت شغلی دامدار افزایش خواهد یافت و سطح زندگی او و خانواده‌اش بهبود خواهد یافت. بعلاوه با افزایش تولید نیاز کشور به واردات فراورده‌های دامی کاهش خواهد یافت و گامی قابل توجه در راه توسعه دامداری کشور برداشته خواهد شد.

برای حرکت در این مسیر و برای کنترل و ریشه‌کنی بیماری‌ها از جمله بیماری تب برفکی دامپزشکان باید با بیماری و نحوه کنترل و ریشه‌کنی آن آشنایی کافی یابند و مراحل دقیق کنترل و ریشه‌کنی بیماری را بشناسند و در این راه اهتمام ورزند. امید داریم این برنامه به عنوان گامی مفید در راه کنترل و ریشه‌کنی بیماری واقع شود و با کاهش خسارات حاصل از بیماری، خدمتی برای دامداران محسوب گردد و کشور را در راه خودکفایی محصولات دامی کمک نماید.

دکتر مهدی خلج

رئیس سازمان دامپزشکی کشور

بیماری تب برفکی یکی از بیماری‌های مهم ویروسی و واگیردار دام‌های اهلی و وحشی است که به آسانی منتشر می‌شود و خسارات اقتصادی قابل توجهی به بخش دامداری و دامپروری کشورها وارد می‌نماید. تب برفکی در کشور ما بیماری بومی محسوب می‌شود و گاهی همه‌گیری‌های آن باعث خسارات و تلفات سنگین می‌گردد. هزینه‌های پیشگیری و درمان‌های کمکی بیماری نیز زیاد است و برای خرید واکسن سالانه میلیاردها تومان هزینه صرف می‌گردد. بنابراین در برنامه‌های کنترل و ریشه‌کنی بیماری‌های دامی، کنترل و ریشه‌کنی بیماری تب برفکی یکی از اولویت‌ها محسوب می‌شود.

کشورهای پیشرفته اروپایی و آمریکایی و تعدادی دیگر از کشورها با صرف هزینه‌های هنگفت این بیماری را در سرزمین خود ریشه‌کن نموده‌اند تا از گزند خسارات اقتصادی و بهداشتی این بیماری بمانند. اما اکثریت کشورهای در حال توسعه و کشورهای عقب مانده آلوده هستند و اقدامات زیادی برای ریشه‌کنی بیماری انجام نداده‌اند.

کنترل و ریشه‌کنی بیماری‌ها، مسرات پیچیده و سنگین است و نیاز به آشنایی دقیق با بیماری و راههای انتقال آن دارد. در این زمینه آشنایی و اطلاع از تجارب دیگران و استفاده از آنها می‌تواند از صرف هزینه‌های بی‌مورد و اتلاف وقت جلوگیری نماید.

در این کتاب سعی شده است تا آخرین اطلاعات موجود در رابطه با بیماری تب برفکی و راههای انتقال و کنترل آن بیان شود و تجارب دیگر کشورها در راه کنترل و ریشه‌کنی بیماری ارائه گردد تا مسئولین کشوری و دامپزشکان که با آنها آشنایی بیشتری پیدا کنند و با مراحل مختلف کنترل و ریشه‌کنی بیماری آشنا شوند، در جهت کنترل و ریشه‌کنی بیماری گام بردارند و با برنامه‌های کنترل و ریشه‌کنی، سلامت شوند.